

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Кафедра історії України, економічної теорії та туризму

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ВИКОНАННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ
«РЕКРЕАЦІЙНЕ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ»**

**(для студентів II курсу навчання факультету
економіки та менеджменту спеціальності 242 «Туризм»)**

Методичні вказівки до семінарських занять та виконання самостійної роботи з дисципліни «Рекреаційне природокористування» (для студентів другого курсу навчання факультету економіки та менеджменту спеціальності 242 «Туризм») / О. В. Терлецька. Львів, 2020. 27с.

Рецензент: доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри географії України Львівського національного університету ім. Івана Франка **Лозинський Роман Мар'янович**.

Програма затверджена на засіданні кафедри історії України, економічної теорії та туризму протокол № 8-2 від 30.08.2020 р.

Рекомендовано до друку методичною комісією факультету економіки та менеджменту Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Ґжицького

ВСТУП

Дисципліна «Рекреаційне природокористування» в деякій мірі є узагальнюючою та інтегративною у циклі туризмознавчих дисциплін. В її основу покладені базові знання студентів з таких дисциплін як екологічні, географічні та загальнонаукові.

Трансформаційні процеси, які розвиваються в просторі і часі характеризуються зростанням психологічно-емоційної напруженості, погіршенням екологічних проблем та якостей життєдіяльності населення. В результаті цього зростає потреба людей у оздоровленні, лікуванні, профілактиці, відпочинку чи в приємному проведенні відпустки, або ж вільного часу. Всі ці чинники стимулюють прискорений розвиток рекреації та туризму.

Глобалізаційні явища у суспільстві призводять не тільки до покращення добробуту людей, підвищення їх освітнього та культурного рівня, але й до раціонального використання, збереження та відтворення природно-ресурсного потенціалу, враховуючи і рекреаційний. Окрім того, глобалізаційні явища провокують кардинальні зміни в організації і управлінні рекреаційною діяльністю.

Проведенням змін в організації та управлінні цієї сфери діяльності потребує кваліфікованих працівників, котрі володіють потрібними знаннями вміннями та навиками та готові навчатися протягом життя і здобувати новий досвід.

Метою даного курсу є формування:

- системи знань про наукові підходи і принципи природокористування;
- вмінь належного оцінення степені збалансованості природно-господарських систем;
- знань про значення заповідного і рекреаційного природокористування для людства;
- навичок обґрунтування напрямків невиснажливого природокористування.

Завдання курсу:

- висвітлення теоретико-методологічних засад збалансованого природокористування;
- розкриття ролі заповідних і рекреаційних ресурсів у невиснажливому використанні природно-ресурсного потенціалу;

- гармонізація взаємовідносин природного середовища та суспільства.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

- понятійний апарат дисципліни «Рекреаційне природокористування»;
- основні положення, концепції та принципи природокористування;
- найвідоміші методики оцінення рекреаційних ресурсів та рекреаційних навантажень на природні системи;
- режими охорони заповідних територій і використання природних ресурсів різних категорій заповідних об'єктів;

вміти:

- пояснювати предметну сферу дослідження природокористування;
- аналізувати і моделювати стани заповідного і рекреаційного природокористування;
- створювати елементарні просторово-часові моделі природокористування на локальному і регіональному рівнях.
- розробляти проекти висвітлення основних проблем природокористування, а також шляхи їх вирішення.

Структуру курсу побудовано таким чином, щоб поєднати теоретичне навчання з отриманням певних вмінь і навичок під час семінарських занять, спрямованих на активізацію пізнавальної діяльності студентів не тільки в аудиторний час, а й у процесі самостійної роботи.

Загальні положення для виконання самостійної роботи

Самостійна робота є однією з форм навчального процесу і охоплює як аудиторну, так і поза аудиторну роботу студентів.

Однією з форм самостійної роботи студентів є вивчення матеріалів з літературних джерел, періодичних видань, законодавчих документів. Для раціонального запам'ятовування матеріалу потрібно скласти конспект основних тез або посилань на конкретні сторінки, що дозволить швидко знайти потрібний матеріал.

Готуючись до лекції, студенту треба опрацювати матеріал попередньої, користуючись додатково підручниками зі списку рекомендованої літератури. Це має особливе значення, оскільки в лекціях висвітлюється не весь матеріал, а лише основні теоретичні положення, найактуальніші проблеми.

Другою формою самостійної роботи є підготовка до семінарських занять, яка починається після опрацювання лекційного матеріалу. Студент повинен уважно вивчити теоретичні положення теми для відповіді на контрольні питання,

які наведено у даних методичних вказівках. Метою проведення семінарського заняття є здійснення контролю опанування матеріалу студентами.

Наступною формою самостійної роботи для студентів заочної форми навчання є написання контрольних робіт з окремих тем чи розділів навчального курсу. Вони є важливим засобом перевірки знань студентів та використовуються під час підсумкового контролю.

Теми контрольних робіт обираються кожним студентом самостійно із числа запропонованих. Разом із тим, студенти можуть вносити свої пропозиції щодо тематики.

Однією з форм контролю є підготовка рефератів з основних питань тем. Написання реферату дає студентам можливість глибше вивчити проблемні питання. Студенти набувають навичок самостійної роботи з літературою, нормативними документами, вміють систематизувати матеріали і викладати його в письмовій формі.

Головні вимоги до змісту реферату – творчий підхід щодо підбору та викладення матеріалу. Реферат включає титульний аркуш, план, висновки, список використаної літератури. Обсяг реферату – не більше 10 сторінок друкованого тексту.

Формою самостійної роботи є також підготовка до заліку. Вона пов'язана з систематичним вивченням питань та вмінням логічно викладати суть питання.

Тематика семінарських занять

I. Поняття природокористування.

План

1. Типи природокористування.

Природокористування – це сфера виробничої та наукової діяльності, спрямована на вивчення, освоєння, охорону й перетворення природи з метою забезпечення сприятливих умов життєдіяльності людини.

За характером впливу на довкілля природокористування може бути раціональним і нераціональним.

2. Природно-ресурсний потенціал.

Природно-ресурсний потенціал (ПРП) – сукупність наявних природних ресурсів і природних умов певної території (світу, регіону, країни чи її частини), що фактично використовується або може бути використана у господарстві.

До основних компонентів природно-ресурсного потенціалу належать: географічне положення; кліматичні умови; особливості рельєфу; розміщення природних ресурсів.

3. Оцінка природних ресурсів і умов.

Економічна оцінка природних ресурсів – вартісне вираження, що відображає опосередковану працею вартість ресурсу і його споживчу вартість. В економіці природні ресурси розглядають як природний капітал, перетворений у товарні ресурси для виробництва. У цю категорію зазвичай включають ґрунти, ліси, нафту, мінерали та інші активи, пов'язані з земельними ресурсами.

Відомі дві концепції економічної оцінки природних ресурсів: витратна, яка визначається за критерієм витрат на освоєння і використання нових ресурсів, і рентна – за критерієм народногосподарського ефекту (ренти).

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО КОНТРОЛЮ:

1. Що таке «природокористування» та «рекреаційне природокористування»?

Основні види природних ресурсів (вичерпні та невичерпні). Сутність екологічних проблем. Антропогенний чинник та його роль в розвитку екологічних проблем.

2. Яка різниця між вичерпними та невичерпними природними ресурсами?

Вичерпні природні ресурси (невідновні, відносно-відновні та відновні), невичерпні (відносно-невичерпні та справді невичерпні).

3. Основні функції рекреаційного природокористування.

Рекреаційне природокористування має три основні функції: соціальну, економічну і природоохоронну.

4. Головні підходи до здійснення економічної оцінки природних ресурсів.

Найбільшого поширення набули три підходи до економічної оцінки природних ресурсів: витратний, результативний і змішаний.

ЗАВДАННЯ

1. Складіть структурно-логічну схему поділу видів природокористування.
2. Заповніть таблицю класифікації природних ресурсів та охарактеризуйте кожен компонент.

Природні ресурси

--	--

3. Охарактеризуйте основні напрямки і види діяльності у сфері природокористування.

Література до теми I:

1. Царик Л.П., Барна І.М., Вітенко І.М. Природокористування. Навчальний посібник. Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2015. 398 с.
2. Стале природокористування: підходи, проблеми, перспектива: Матеріали III Міжнародної наукової конференції (28-29 травня 2010 р.). Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. 206 с.
3. Царик Л.П. Мережа регіональних ландшафтних парків Тернопільщини: концептуальні засади формування, оцінка рекреаційного потенціалу. Рекреаційне і заповідне природокористування. Збірник наукових праць. Тернопіль: СМП "Тайп", 2012. С.29-56.

II Рекреаційне і туристичне природокористування.

План

1. Функціональна модель і основні типи туристичного природокористування.

Туристське природокористування можна визначити як область теорії і практики, пов'язану з пошуком оптимальних режимів використання природних ресурсів в туристських цілях. При цьому функціональна модель туристського природокористування концентрується навкруги природного комплексу.

2. Природний комплекс.

Природний комплекс є центральною підсистемою функціональної моделі туристського природокористування. Стан природного комплексу вимірюється такими параметрами, як: площа, місткість, навантаження (чол./га), і характеризується специфічними властивостями — стійкістю, атрактивністю, надійністю.

3. Рекреаційне районування.

Рекреаційне районування – окремий випадок загального процесу районування. Воно також пов’язано з певним типом освоєння території, яке набуває рекреаційних функцій і, як наслідок, спеціалізацію у межах загального поділу праці цілісного національного простору.

4. Рекреаційне середовище як форма функції відпочинку населення.

Під рекреаційною діяльністю розуміють різноманітну діяльність людей, зорієнтовану на відтворення власних сил у відповідності стереотипами свого національного утворення. Сюди входять добовий, тижневий, квартальний, річний і життєвий цикли рекреації. Всі вони – прояви рекреаційної діяльності.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО КОНТРОЛЮ:

1. Природний комплекс та його підсистеми.

Природний комплекс складається з наступних підсистем:

- управління (керування) технологічною дією на природний комплекс з боку матеріальної бази туризму і рекреаційної інфраструктури;
- управління рекреаційними діями на природний комплекс;
- управління побутовими антропогенними діями на природний комплекс;
- управління виробничими діями на природні комплекси і рекреаційні ресурси.

2. Землі рекреаційного призначення.

Землі рекреаційного призначення — виділені в установленому порядку ділянки землі, призначені і використовуються для організованого масового відпочинку і туризму населення. На землях рекреаційного призначення забороняється діяльність, перешкоджаюча використуванню їх за цільовим призначенням.

3. Основні типи природокористування.

Виділяють чотири основні типи природокористування: заповідне природокористування; рекреаційне природокористування; руральне природокористування; урбанізоване природокористування.

4. Рекреаційна географія (суть та основні завдання).

Комплексна суспільно-географічна наука і навчальна дисципліна, яка вивчає рекреаційні ресурси та їх просторове розміщення, територіальну організацію (ТО) рекреаційних комплексів.

Об'єктом вивчення рекреаційної географії (РГ) є суб'єкти й об'єкти рекреації в різних національних утвореннях. Під об'єктом рекреації розуміють матеріальні предмети, системи, процеси, явища, а також стандарти, які є умовами реалізації рекреаційної діяльності людини.

5. Рекреаційна діяльність.

Рекреаційна діяльність – це діяльність, яка здійснюється у певному часі і просторі. До цієї діяльності належать купання, прогулянки, збирання ягід, грибів, трав, катання на лижах, знайомство з печерами, музеями, визначними місцями. Рекреаційна діяльність класифікується за мотивом рекреації.

ЗАВДАННЯ

1. Створіть таблицю класифікації типів природокористування та їх функціональних зон.

2. Виберіть правильну відповідь.

Руральне природокористування – це.....

а) міські парки і сквери для повсякденного користування;

б) середня і висока інтенсивність ведення сільського господарства;

в) користування, доступне лише науковцям для експериментів і досліджень, студентам для практики, а широкій публіці тільки для короткочасних екскурсій.

3. Дати визначення потягттю «рекреаційні ресурси», навести приклади та охарактеризувати один з них.

Література до теми II:

1. Бабкин А.В. Специальные виды туризма. Ростовна-Дону: Феникс, 2008. 252 с.
2. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2001. 395 с.
3. Масляк П. О. Рекреаційна географія: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 343 с.
4. Бондаренко В.Д., Стратегія і тактика природоохоронної діяльності лісового заповідника (на прикладі природного заповідника „Медобори”). Львів: „СПОЛОМ”, 2006. 408 с.

III Природні рекреаційні ресурси та методи їх оцінки.

План

1. Туристично-рекреаційна оцінка рельєфу, кліматичних умов, гідрографічних об'єктів.

Природні рекреаційно-туристичні ресурси - об'єкти та явища натурального походження, які залучені у сферу рекреації та туризму.

До природно-географічних відносяться: орографічні (рельєф), спелеоресурси, кліматичні, гідрологічні (річки, водоспади, озера; моря, океани), бальнеологічні (мінеральні джерела, лікувальні грязі), ландшафтні ресурси, фауністичні, рослинні ресурси, природні уніками.

Природно-антропогенні рекреаційно-туристичні ресурси – об'єкти, що формуються на стику природних та антропогенних комплексів і залучаються до організації рекреаційно-туристичної діяльності.

Антропогенні (суспільно-історичні) рекреаційно-туристичні ресурси - об'єкти та явища, що виникли внаслідок діяльності людини і залучені у сферу рекреації та туризму.

2. Рекреаційне лісокористування

З усіх видів рекреаційного природокористування найбільше вивчене рекреаційне лісокористування.

Рекреаційне лісокористування - це сукупність явищ, які виникають у зв'язку з використанням лісу для туризму і відпочинку.

3. Туристично-рекреаційна оцінка гідрогеологічних об'єктів, рослинних угруповань та об'єктів природно-заповідного фонду.

Природно-заповідний фонд України – це система ділянок суходолу водного простору, природні комплекси та об'єкти, які мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність, виділені з метою збереження та відновлення природної різноманітності ландшафтів, генофонду, тваринного і рослинного світу, підпримування загального економічного балансу та забезпечення фонового моніторингу навколишнього природного середовища.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО КОНТРОЛЮ:

1. Природно-антропогенні рекреаційно-туристичні ресурси.

Найбільш поширеним прикладом природно-антропогенних туристичних ресурсів є об'єкти природно-заповідного фонду: окремі функціональні зони природних і біосферних заповідників, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи загальнодержавного та

місцевого значення, а також ботанічні сади, зоологічні парки, дендрологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

2. Роль рекреаційного лісокористування у житті людини.

У процесі рекреації туристи і відпочиваючі використовують ліс для походів, прогулянок пішки, катання на конях верхи; пікніків, тимчасового проживання з установкою наметів і будиночків на колесах, розкладання вогнищ; спортивних змагань, театралізованих дійств; полювання, рибної ловлі, збирання грибів, ягід, та лікарської сировини.

3. Найважливіші екологічні властивості лісових насаджень.

Одна з важливих властивостей лісонасаджень та, що вони можуть у досить великих кількостях затримувати пил, а також частково адсорбувати інші шкідливі сполуки.

Зелені насадження відіграють важливу, хоча й не головну роль в ізоляції населення від джерел шуму.

Ліси активно впливають на клімат даної місцевості, змінюючи радіаційно-температурний режим, вологість повітря, розподіляючи опади, а також захищаючи від вітру.

Зелені масиви відіграють відому роль у розподілі опадів, що визначає їх важливе водоохоронне значення.

4. Законодавча база про охорону природи в Україні.

Україна належить до територій, природа яких зазнала сильного впливу господарської діяльності людини. Більша частина її природних комплексів докорінно змінена, тому є нагальна потреба у проведенні природоохоронної роботи.

- У 1991 р. було прийнято закон «Про охорону навколишнього природного середовища»
- У 1992 р. – закон «Про природно-заповідний фонд України»
- У 1994 р. – програму перспективного розвитку заповідної справи в Україні.

У них подано класифікацію природоохоронних територій та окреслено плани щодо розширення їх мережі. Нині екологічне і природоохоронне законодавство України охоплює понад 200 законів та інших державних актів, зокрема закони «Про охорону атмосферного повітря», «Про рослинний світ», «Про тваринний світ». У 2000 р. прийнято Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі в Україні, що передбачає

створення різних категорій природоохоронних територій, які мали б існувати у якомога більшій частині країни.

5. Основні рівні об'єктів охорони природи.

В ієрархії об'єктів охорони природи є різні рівні:

- глобальний (біосферний) – об'єкти, що вважаються надбанням усього людства;
- загальнодержавний (національний) – є цінністю країни;
- регіональний та локальний (місцевий).

ЗАВДАННЯ

1. Створіть та заповніть таблицю про статус та заповідний режим природоохоронних територій.
2. Створіть презентацію про один з відомих вам біосферних заповідників. (до 15 слайдів)
3. Опишіть та охарактеризуйте функціональні зони біосферних заповідників.

Література до теми III:

1. Гетьман В. І. Основні завдання і проблеми розвитку еко-туризму в національних природних парках і біосферних заповідниках України. Гори і люди (у контексті сталого розвитку): матеріали міжнар. конф., Рахів, 14-18 жовт. 2002 р. С. 304-313.
2. Довідник із землеустрою / за ред. Л. Я. Новаковського. - 4-те вид., перероб. і допов. К.: Аграрна наука, 2015. 492 с.
3. Про Програму перспективного розвитку заповідної справи в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 вересня 1994 року № 177/94-ВР Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1994. № 48. Ст. 430.
4. Кілінська К., Руденко В., Аніпко Н. Теоретичні та прикладні аспекти рекреаційного природокористування в Україні: монографія. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2010. 250 с.
5. Третяк А. М. Підтипи рекреаційного землекористування за характером використання природних рекреаційних ресурсів. Збалансоване природокористування. 2014. № 4. С. 96-100.

IV Рекреаційне природокористування та охорона природи.

План

1. Взаємодія туризму та навколишнього середовища.

Туризм розвивається головним чином в регіонах із задовільною екологічною ситуацією і економічно стимулює розвиток природоохоронної діяльності в них. З другого боку, неконтрольований розвиток туризму завдає збитку навколишньому середовищу.

Можна виділити декілька аспектів впливу туризму на навколишнє середовище:

- на екосистеми і природні ресурси — землю, флору, фауну, повітря, ландшафт;
- на споруди, особливо на пам'ятники архітектури;
- на місцеві суспільства і народи — їх культуру, цінності, устрій;
- на місцеву регіональну і національну економіку.

Перенасичення традиційних районів туризму супроводжується їхнім господарським перетворенням, що посилюється, широким упровадженням об'єктів сервісу і інших елементів туристської інфраструктури. В результаті у туристів зникає відчуття спілкування з «дикою природою», тобто вони позбавляються найпривабливішого елемента, ради якого вони відправляються в подорож.

Кажучи в цілому про вплив туризму на навколишнє середовище, не можна прийти до однозначного висновку. У багатьох випадках відносно однакові умови приводять на різних територіях або до позитивних, або до негативних результатів.

2. Рекреаційні навантаження на природні комплекси та методика їх визначення.

Рекреаційне навантаження – це показник, що характеризується кількістю рекреантів на одиницю площі за певний період часу. При цьому визначають рекреаційне навантаження шляхом обліку часу перебування рекреантів на пробних площах або в лісовому масиві (лісопарку, парку, зоні відпочинку), а також розраховують для всієї території рекреаційних лісів, виходячи з чисельності міського та сільського населення, кількості рекреантів, які перебувають на даній ділянці.

Рекреаційні навантаження відбуваються в результаті масового відвідування населенням місць відпочинку та в процесі розвитку туризму в цілому. До складу основних рекреаційних впливів на природне середовище належать витоптування, ущільнення ґрунту і його забруднення, видалення та

знищення фіто маси. Розрізняють допустимі (оптимально та граничнодопустимі) та деструкційні (критичні й катастрофічні) рекреаційні навантаження.

Досить результативними методами регулювання актуальних рекреаційних навантажень виступають рекреаційне районування та зонування, за умови здійснення яких рекреаційне освоєння регулюється у відповідності до прийнятого режиму охорони та використання окремих районів та зон.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО КОНТРОЛЮ:

1. Основні види негативної дії туризму.

Можна виділити наступні види негативної дії туризму:

- забруднення стічними водами, сміттям;
- шумове забруднення і емісія повітряного транспорту;
- ерозія берега (пляжу) через видалення дюн і вирівнювання прибережних поверхонь;
- надмірне використання природних областей (лісів, гірських схилів, озер);
- руйнування природних областей для розміщення об'єктів туризму;
- порушення природних зв'язків в ланцюжку: повітря, вода, земна поверхня і живі, організми;
- вплив на культуру місцевих жителів;
- втрата історичної і архітектурної спадщини;
- одноразове збільшення густини населення в місцях відпочинку;
- загострення соціально-економічної напруженості;
- розповсюдження використання праці неповнолітніх.

2. Види рекреаційних навантажень за інтенсивністю.

Розрізняють допустимі (оптимально та граничнодопустимі) та деструкційні (критичні й катастрофічні) рекреаційні навантаження. При виникненні допустимих навантажень у природі відбуваються зміни зворотного характеру. Ландшафтні комплекси за таких умов здатні до самовідновлення, але при цьому втрачаються деякі ландшафтні елементи та порушуються існуючі взаємозв'язки.

При критичних і катастрофічних рекреаційних навантаженнях відбуваються незворотні зміни ландшафтних комплексів, істотна перебудова просторово-часової ландшафтної структури.

3. Методика визначення рекреаційних навантажень.

Загальна система процесу природокористування охоплює три механізми охорони навколишнього середовища:

- 1) адміністративно-правовий, який охоплює систему обмежень або норм природокористування;
- 2) планово-економічний, котрий доповнює попередній та передбачає вибір оптимального з усіх можливих варіантів багатоцільового природокористування;
- 3) механізм платного природокористування, в основі якого лежить принцип компенсування втрат в результаті здійснення процесу природокористування.

Проблемою використання двох останніх механізмів залишається відсутність надійних вартісних оцінок природних ресурсів, особливо тих, що використовуються для потреб нематеріального, зокрема й рекреаційного природокористування.

4. Стадії рекреаційної дигресії за Н.С. Казанською.

Для конкретних соціальних і природних умов виділяють п'ять стадій рекреаційної дигресії, емпірично встановлені Казанською Н.С.

Так, перша стадія дигресії характеризується перевантаженням непорушеної, пружної під ногами лісової підстилки, розвитком певного набору характерних для даного типу ландшафту трав'яних видів, а також пануванням багаточисельного різновікового підросту.

На другій стадії дигресії присутні стежки, які займають не більше 5% від загальної площі. На цій стадії розпочинається витоптування лісової підстилки.

На третій стадії дигресії ділянки із притоптаною підстилкою займають до 10-15% всієї площі. Потужність останньої значно зменшена.

На четвертій стадії дигресії біогеоценоз набуває своєрідної структури, яка характеризується утворенням галявин та стежок. На таких галявинах повністю знищена лісова підстилка; натомість зростають лучні трави, спостерігається ущільнення ґрунту. Витоптані ділянки займають до 15-20% площі.

На п'ятій стадії дигресії витоптані площі становлять до 60-100% території. Значною є частина фрагментів території, взагалі позбавлених рослинності.

ЗАВДАННЯ

1. Зобразіть схематично негативний вплив туризму на природні комплекси.

2. Розрахуйте за формулою та показника рекреаційне навантаження території.

Для визначення рекреаційного навантаження використовуються такі параметри:

- одночасна кількість відпочиваючих (об'єднаних спільністю такого виду відпочинку) на одиницю площі за обліковий період (люд/га);
- сумарний час кожного виду відпочинку на одиниці площі за обліковий період (год/га);
- тривалість облікового періоду в годинах (можлива тривалість відпочинку в середньому за день береться 8 год., 1 рік – 8760 год).

Одиницею виміру рекреаційного навантаження є люд.год/га, або люд.день/га. Для практичного використання більш зручна остання – люд.день/га. За необхідності ця одиниця трансформується в більш укрупнені – люд.сезон/га, люд.рік/га.

Поняття люд.день/га означає, що протягом всього комфортного періоду на ділянці площею 1 га щоденно по 8 год. Відпочиває 1 чоловік. Якщо взяти, приміром, 0,1 люд.день/га, то це значить, що на ділянці площею 1 га щоденно протягом комфортного періоду 1 людина відпочиває вже вдесятеро менше часу, тобто приблизно 50 хв. Останнє вважається рівноцінним рекреаційному навантаженню від проходження 50 людей ділянкою 1 га за 1 хв. [5]

Рекреаційне навантаження визначають за формулою:

$$P = \frac{K \times T}{S}$$

P – рекреаційне навантаження, люд. год. /га;

K – кількість рекреантів;

T – тривалість окремого виду відпочинку, год. (днів);

S – площа території рекреаційного впливу.

Показники для розрахунку виберіть із запропонованих варіантів. [5]

Показники для розрахунку рекреаційного навантаження.

Варіант 1			Варіант 2			Варіант 3			Варіант 4			Варіант 5		
К	Т	S	К	Т	S	К	Т	S	К	Т	S	К	Т	S
люд	год	га	люд	год	га	люд	год	га	люд	год	га	люд	год	га
12	4	25	11	5	22	19	6	50	16	2	16	6	3	8
Варіант 6			Варіант 7			Варіант 8			Варіант 9			Варіант 10		
К	Т	S	К	Т	S	К	Т	S	К	Т	S	К	Т	S
люд	год	га	люд	год	га	люд	год	га	люд	год	га	люд	год	га
7	4	10	15	3	6	55	4	12	3	2	64	9	2	26

Література до теми IV:

1. Бабарицька В.К. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійнотермінологічні основи, сервісне забезпечення турпродукту: навчальний посібник. К.: Альтерпрес, 2004. 288 с.
2. Басюк Д.І. Основи туризмології: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2005. 202 с.
3. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування : монографія. К.: ВПЦ «Київ. ун-т», 2001. 295 с.
4. Бейдик О. О. Стратегічні напрями розвитку національного туризму. Географія та туризм: наук. зб. / Відп. ред. Я.Б.Олійник. К.: Альтерпрес, 2009. Вип. 1. С. 35–41.
5. Кушнірук Ю.С. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни «Рекреаційна географія» для студентів напряму підготовки 6.140103 «Туризм». Рівне: НУВГП, 2015. 16 с.

V Об'єкти ПЗФ: класифікація та рекреаційне використання.

План

1. Об'єкти ПЗФ як найважливіша складова природних рекреаційних ресурсів.

Природно-заповідний фонд України — ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти, які мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність і виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу,

підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонових моніторингу навколишнього природного середовища.

Знаходиться під державним управлінням Міністерства екології та природних ресурсів України.

Закон визначає, що території та об'єкти ПЗФ поділяються на природні території та об'єкти, а саме: природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища; штучно створені об'єкти – ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Заповідні території охороняються як національне надбання, до яких встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання. Україна розглядає цей фонд як складову частину світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною.

2. Екологічний туризм.

Екологічний туризм (англ. ecotour, ecotourism) - порівняно нове поняття в туристичній діяльності. Основна причина виникнення екологічного туризму знаходиться у невідрегульованості відносин у системі «суспільство-природа», або в туристичній інтерпретації - «туризм-екологія». Саме орієнтацією на екологічну складову можна пояснити підвищену увагу в останні роки до відвідування місць з незмінним або мало зміненим природним середовищем.

Численні опитування туристів свідчать, що серед провідних мотивів туристських подорожей на перший план все більше виступає прагнення людей до спілкування з природою. Звідси походження близьких за змістом понять «м'який туризм» (soft tourism, або розширений варіант nature tourism with a soft touch - дослівно: природний туризм з м'яким дотиком до природи), «зелений туризм».

Екологічний туризм з його величезними рекреаційними і пізнавальними можливостями покликаний сформувати суспільну свідомість щодо охорони та раціонального використання природних багатств, донести до людей нагальність і важливість питань захисту навколишнього середовища.

3. Проблеми рекреаційного використання території природоохоронних об'єктів.

Відповідно до Положення Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, до основних напрямів ведення рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів ПЗФ належать такі:

- створення умов для організованого та ефективного туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів та об'єктів;
- забезпечення попиту рекреантів на загальнооздоровчий, культурно-пізнавальний відпочинок, туризм, любительське та спортивне рибальство, полювання тощо;
- обґрунтування і встановлення допустимих антропогенних (рекреаційних) навантажень на території та об'єкти ПЗФ України;
- організація рекламно-видавничої та інформаційної діяльності, екологічної просвіти серед відпочиваючих, туристів у межах територій та об'єктів ПЗФ України; формування у рекреантів та місцевих жителів екологічної культури, дбайливого та гуманного ставлення до національного природного надбання.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО КОНТРОЛЮ:

1. Основні види рекреаційної діяльності на територіях об'єктів ПЗФ.

До основних видів рекреаційної діяльності на територіях об'єктів ПЗФ належать:

- відпочинок (загальнооздоровчий, культурно-пізнавальний, короткостроковий від 5 – 10 годин до 1 – 2 днів; розбиття наметів і розкладання вогнищ у спеціально обладнаних та відведених для цього місцях);
- екскурсійна діяльність – екскурсії (прогулянки) маркованими екологічними стежками, а також на виставки, в музеї, засновниками яких є установи ПЗФ, інші суб'єкти рекреаційної діяльності;
- туристська діяльність: науково-пізнавальний пішохідний туризм, орнітологічний туризм (спостереження за птахами), етнографічний туризм, лижний і гірськолижний туризм, велосипедний туризм (прогулянки, подорожі на велосипедах), кінний туризм (прогулянки, подорожі на конях), водний туризм [спуск гірською річкою на надувних плотах, човнах, катамаранах (рафтинг), подорожі на яхтах, катання на водних лижах, віндсерфінг, прогулянки на човнах], спелеотуризм, підводний туризм (підводне плавання з аквалангом, екскурсії до підводних печер і гротів), парапланеризм, дельтапланеризм, балунінг (прогулянки і подорожі на повітряних кулях);
- оздоровлення – використання рекреантами природних лікувальних ресурсів ПЗФ з метою відновлення розумових, духовних і фізичних сил;

- любительське і спортивне полювання і рибальство. Загальна кількість об'єктів ПЗФ в Україні досягає 7 тисяч, а частка заповідних територій від загальної площі країни становить 4,6 % і динамічно зростає. При цьому не всі з категорій об'єктів активно використовуються в рекреаційних цілях.

2. Основні особливості екотуризму.

Порівняно з іншими видами туризму екотуризм має кілька особливостей:

- перебування в місцях з відносно незайманою природою або в місцях, які в природному відношенні є цінними та рідкісними;
- мінімізація негативного впливу на природу;
- екологічна освіта та виховання;
- певна фізична активність;
- гуманізм;
- економічна підтримка заходів, спрямованих на збереження природи, зокрема у відвідуваних місцях.

3. Назвіть основні причини виникнення екотуризму.

Головною причиною виникнення екотуризму можна вважати зміни суспільного життя: концентрація людей у містах, зменшення фізичних навантажень, отримання більших можливостей подорожувати, зокрема, у віддалені райони Землі. Зміни суспільного життя торкнулися використання вільного часу, який раніше значною мірою використовували на відновлення організму від фізичних навантажень.

4. Головні компоненти екотуризму.

Якщо проаналізувати визначення «екотуризму», можна визначити три його компоненти: пізнавальний, природоохоронний та культурологічний.

Пізнавальний компонент передбачає можливість вивчення окремих об'єктів природи, або їх елементів і на підставі цього розширення бази екологічних знань.

Природоохоронний компонент дозволяє туристам не лише усвідомити прояви екологічних проблем на конкретній місцевості, але й прийняти участь в їх розв'язанні, залучаючи їх до конкретних природоохоронних заходів.

Культурологічний компонент передбачає знайомство туристів зі звичаями та традиціями місцевого населення, а також внесення свого вкладу в соціально-економічний розвиток регіонів екологічного туризму.

5. Значення природоохоронних територій у рекреаційній діяльності.

Природоохоронні території сьогодні набувають дуже важливого значення. Вони стають основою для розвитку туристично-рекреаційної діяльності. Бажання людини співіснувати з природою, і в той же час не впливати на неї негативно, у процесі туристично-рекреаційної діяльності є екотуризм. Сьогодні у світі він визнаний найперспективнішим напрямом. Екологічний туризм можна впевнено назвати пріоритетним напрямком для Карпатського регіону. Тому можна помітити що в останні роки, значна увага приділяється розвитку екологічного туризму в регіоні.

ЗАВДАННЯ

1. Створіть презентацію про найвідоміші екотуристичні об'єкти України. (до 15 слайдів)
2. Назвіть та опишіть основні види екотуризму (оформіть у вигляді таблиці).

Література до теми V:

1. Алмашій В.В. Стан та основні напрямки розвитку туризму як невід'ємної складової транскордонного співробітництва Закарпаття. Теорія та практика державного управління. 2014. №4. С.233-241.
2. Ахмедова О.О., Сікорська І.М. Туристична індустрія як об'єкт державного регулювання. Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. 2014. Вип.8. С.40-47.
3. Бартошук О.В. Моделі розвитку індустрії туризму (зарубіжний досвід). Держава та регіони. Серія "Економіка та підприємництво". 2011. №2. С.62-68.
4. Боголюбов В.С. Организация специальных видов туризма: конспект лекций. Санкт-Петербург, 2010. 116 с.
5. Вишневський В.І. Екологічний туризм. Навчальний посібник. К.: Інтерпрес ЛТД, 2015. 140 с.

VI Туристична діяльність на території об'єктів ПЗФ.

План

1. Організація рекреаційної діяльності на територіях національних природних парків та регіональних ландшафтних парків.

Національним парком вважається природоохоронна територія де діяльність людини обмежена задля збереження природи. На відміну від заповідників, де людське втручання заборонене взагалі (чи зведено до мінімуму), в національних парках допускається ведення господарської діяльності, відпочинок, збирання грибів.

Національні парки організовуються в місцевостях із сприятливим кліматом, різноманітними мальовничими ландшафтами, унікальними об'єктами та явищами природи для задоволення культурно-естетичних потреб відвідувачів, сприянню їхньому оздоровленню і відпочинку, розширенню природознавчого світогляду.

Регіональні ландшафтні парки є природоохоронними рекреаційними установами місцевого чи регіонального значення, що створюються з метою збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів та об'єктів, а також забезпечення умов для організованого відпочинку населення. Організуються з вилученням або без вилучення земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів у їх власників або користувачів.

Регіональні ландшафтні парки, як і національні природні парки, мають два основних завдання. Перше із них – це збереження типових та унікальних природних (а також і історично-культурних) комплексів даної місцевості, а друге – створення умов для організованого відпочинку населення. Відмінність у тому, що регіональні ландшафтні парки є місцевого або регіонального значення, а не загальнодержавного.

На території РЛП може проваджуватися зонування, аналогічне зонування національних природних парків.

2. Рекреаційна діяльність на територіях біосферних заповідників та природних заповідників.

Біосферні заповідники – ландшафтно-репрезентативна територія, яка особливо охороняється й виокремлена з метою збереження найтипівіших та унікальних природних комплексів біосфери з усією сукупністю їхніх компонентів, вивчення стану й динаміки екосистем, проведення фонових екологічного моніторингу та оцінки наслідків антропогенної діяльності.

Біосферні заповідники створюються в межах програми ЮНЕСКО «Людина та біосфера», як правило, на базі існуючих природних заповідників і національних парків та об'єднуються в міжнародну мережу для координування природоохоронних дій і зіставлення відповідних результатів дослідження природних комплексів у різних регіонах світу.

Природні заповідники – це природоохоронна, науково-дослідна установа загальнодержавного значення, створена з метою:

- збереження в природному стані типових або унікальних для даної ландшафтно-зони природних комплексів з усією сукупністю їх компонентів;
- вивчення природних процесів і явищ, що відбуваються в них;

- розробки наукових засад охорони навколишнього природного середовища, ефективного використання природних ресурсів та екологічної безпеки.

Заповідники – вища форма охорони природних територій, природна лабораторія, де ведуться комплексні наукові дослідження. Заповідники є в кожному великому природному комплексі.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО КОНТРОЛЮ:

1. Функціональні зони національних природних парків.

Першочерговими функціями національних природних парків є створення умов для організованого туризму (екотуризму), відпочинку, інших видів рекреаційної діяльності та проведення наукових досліджень змін просторово-часової структури ландшафтних комплексів в умовах рекреаційного використання.

Розширення меж територій національних природних парків – організація територій за функціональними ознаками: буферна зона, рекреаційна зона, заповідна зона тощо.

2. Вплив природного середовища на рекреаційну діяльність людей.

Різноманітні фітоценози в поєднанні з конкретними кліматичними умовами мають різний вплив на здоров'я людей та їхню рекреаційну діяльність. Соснові ліси (особливо дуже сухі), наприклад, сприяють зниженню кров'яного тиску, стримують швидкість реакції, володіють загально заспокійливою дією. Це – ідеальне місце відпочинку для нервових людей, що часто підпадають під стреси, страждаючих гіпертензією.

Планувати в таких природних умовах спортивні комплекси було би нерозважливо, оскільки вони гальмують реакції організму, перешкоджають досягненню високих спортивних результатів. Навпаки, дубово-грабові ліси впливають на людський організм у зворотному порядку.

3. Основні концептуальні положення екологічного туризму на рекреаційних територіях ПЗФ України.

Екологічний туризм на рекреаційних територіях природно-заповідного фонду України ґрунтується на таких концептуальних положеннях:

- мінімізація негативного впливу туристів на природне середовище та його компоненти;

- гармонійне поєднання людини, природного середовища та рекреаційної інфраструктури;
- відвідування рекреаційних природнозаповідних територій та об'єктів;
- науково-пізнавальне освоєння природного (біотичного, ландшафтного, пейзажного) розмаїття і гуманістичного ресурсного потенціалу рекреаційних територій; соціальна сумісність (злагода) з місцевою мораллю, звичками і традиціями місцевого населення, територіальними громадами та органами самоврядування;
- економічні вигоди і переваги в регіональному розвитку природних територій;
- гарантія довготривалого збереження природних та історико-культурних ресурсів рекреаційних ландшафтів.

4. Значення та основні властивості природоохоронних територій.

Природоохоронні території і об'єкти набувають сьогодні дуже великого значення, тому що питання екології, збереження природного середовища, і зменшення на нього антропогенного впливу постають одними з найголовніших. Прагнення людини зменшити негативний вплив на довкілля і стало причиною появи і розвитку екологічного туризму.

Природоохоронна територія, як визначається Міжнародним союзом охорони природи (МСОП) – територія або акваторія, призначена для захисту і підтримки біологічної різноманітності та природних і пов'язаних із ними культурних ресурсів, захист якої встановлюється законом або іншими засобами. Також, природоохоронними територіями можна назвати території, створені з метою охорони природних ландшафтів від надмірних змін внаслідок господарської діяльності людини на території держави.

ЗАВДАННЯ

1. Написати реферат про один з відомих туристичних об'єктів природно-заповідного фонду України. (до 15 сторінок)
2. Чим на вашу думку зумовлені основні проблеми розвитку заповідної справи в Україні? Обґрунтуйте свою відповідь.

Література до теми VI:

1. Гамор Ф.І. Про підвищення ролі природоохоронних установ у розв'язанні проблем сталого розвитку в Україні. Зелені Карпати. 2009. №1–2. С. 16–18.

2. Гетьман В.М. Управління заповідною справою. Зелені Карпати. 2009. №1–2. С. 31–36.
3. Земельне право: підручник НУ«ЮАУ ім. Ярослава Мудрого»; за ред. М.В. Шульги. Х.: Право, 2013. 520 с.
4. Про екологічну мережу України. Закон України від 24 червня 2004 р. Урядовий кур'єр. 2004 р. 14 вересня. №172.
5. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України від 25 червня 1991 р. Відомості Верховної Ради України. 1991. №41. Ст. 546 (з наступними змінами та доповненнями).
6. Про природно-заповідний фонд України. Закон України від 16 червня 1992 р. ВВРУ. 1992. № 34. Ст. 502; 1993. №10. Ст. 76; 1993. № 26. Ст. 277; 2000. № 4. Ст. 26; 2004. № 15. Ст. 228.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ З КУРСУ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алмашій В.В. Стан та основні напрямки розвитку туризму як невід'ємної складової транскордонного співробітництва Закарпаття. Теорія та практика державного управління. 2014. №4. С.233-241.
2. Ахмедова О.О., Сікорська І.М. Туристична індустрія як об'єкт державного регулювання. Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. 2014. Вип.8. С.40-47.
3. Бабкин А.В. Специальные виды туризма. Ростовна-Дону: Феникс, 2008. 252 с.
4. Бабарицька В.К. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення турпродукту: навчальний посібник. К.: Альтерпрес, 2004. 288 с.
5. Бартошук О.В. Моделі розвитку індустрії туризму (зарубіжний досвід). Держава та регіони. Серія "Економіка та підприємництво". 2011. №2. С.62-68.
6. Басюк Д.І. Основи туризмології : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2005. 202 с.
7. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування : монографія. К.: ВПЦ «Київ. ун-т», 2001. 295 с.
8. Бейдик О.О. Стратегічні напрями розвитку національного туризму. Географія та туризм: наук. зб. / Відп. ред. Я.Б.Олійник. К.: Альтерпрес, 2009. Вип. 1. С. 35–41.
9. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2001. 395 с.

10. Боголюбов В.С. Организация специальных видов туризма: конспект лекций. Санкт-Петербург, 2010. 116 с.
11. Бондаренко В.Д., Стратегія і тактика природоохоронної діяльності лісового заповідника (на прикладі природного заповідника „Медобори”). Львів: „СПЛОМ”, 2006. 408 с.
12. Вишневський В.І. Екологічний туризм. Навчальний посібник. К.: Інтерпрес ЛТД, 2015. 140 с.
13. Гамор Ф.І. Про підвищення ролі природоохоронних установ у розв’язанні проблем сталого розвитку в Україні. Зелені Карпати. 2009. №1–2. С. 16–18.
14. Гетьман В. І. Основні завдання і проблеми розвитку екотуризму в національних природних парках і біосферних заповідниках України. Гори і люди (у контексті сталого розвитку): матеріали міжнар. конф., Рахів, 14-18 жовт. 2002 р. С. 304-313.
15. Гетьман В.М. Управління заповідною справою. Зелені Карпати. 2009. №1–2. С. 31–36.
16. Довідник із землеустрою / за ред. Л. Я. Новаковського. - 4-те вид., перероб. і допов. К.: Аграрна наука, 2015. 492 с.
17. Земельне право: підручник НУ«ЮАУ ім. Ярослава Мудрого»; за ред. М.В. Шульги. Х.: Право, 2013. 520 с.
18. Кілінська К., Руденко В., Аніпко Н. Теоретичні та прикладні аспекти рекреаційного природокористування в Україні: монографія. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2010. 250 с.
19. Кушнірук Ю.С. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни «Рекреаційна географія» для студентів напряму підготовки 6.140103 «Туризм». Рівне: НУВГП, 2015. 16 с.
20. Масляк П.О. Рекреаційна географія: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 343 с.
21. Про Програму перспективного розвитку заповідної справи в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 вересня 1994 року № 177/94-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1994. № 48. Ст. 430.
22. Про екологічну мережу України. Закон України від 24 червня 2004 р. Урядовий кур’єр. 2004 р. 14 вересня. №172.
23. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України від 25 червня 1991 р. Відомості Верховної Ради України. 1991. №41. Ст. 546 (з наступними змінами та доповненнями).
24. Про природно-заповідний фонд України. Закон України від 16 червня 1992 р. ВВРУ. 1992. № 34. Ст. 502; 1993. №10. Ст. 76; 1993. № 26. Ст. 277; 2000. № 4. Ст. 26; 2004. № 15. Ст. 228.
25. Стале природокористування: підходи, проблеми, перспектива: Матеріали III Міжнародної наукової конференції (28-29 травня 2010 р.). Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. 206 с.

26. Третяк А.М. Підтипи рекреаційного землекористування за характером використання природних рекреаційних ресурсів. Збалансоване природокористування. 2014. № 4. С. 96-100.
27. Царик Л.П., Барна І.М., Вітенко І.М. Природокористування. Навчальний посібник. Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2015. 398 с.
28. Царик Л.П. Мережа регіональних ландшафтних парків Тернопільщини: концептуальні засади формування, оцінка рекреаційного потенціалу. Рекреаційне і заповідне природокористування. Збірник наукових праць. Тернопіль: СМП "Тайп", 2012. С.29-56.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «Географія сфери послуг» студентам заочної форми навчання у міжсесійний період, підготовки та написання контрольних робіт.

Перелік тем для написання контрольних робіт:

1. Природокористування та його особливості.
2. Основні види природокористування.
3. Природні ресурси та їх класифікація.
4. Сутність екологічних проблем.
5. Екологічна катастрофа.
6. Основні функції рекреаційного природокористування.
7. Економічна оцінка природних ресурсів.
8. Туристичне природокористування та його особливості.
9. Основні типи рекреаційного землекористування.
10. Головні типи природокористування та їх функціональні зони.
11. Різниця між руральним та урбанізованим природокористуванням.
12. Рекреаційна діяльність та рекреаційний потенціал території.
13. Рекреаційне районування території.
14. Природні рекреаційно-туристичні ресурси.
15. Природно-антропогенні рекреаційно-туристичні ресурси.
16. Антропогенні туристично-рекреаційні ресурси.
17. Рекреаційне лісокористування та його особливості.
18. Шумозахисні властивості зелених насаджень.
19. Законодавча база про охорону природи в Україні.

20. Основні рівні охорони об'єктів природи.
21. Негативний вплив туризму на природні об'єкти.
22. Рекреаційне навантаження та методи його визначення.
23. Основні види рекреаційної діяльності та території ПЗФ України.
24. Екотуризм, його об'єкти та суб'єкти.
25. Основні функції екотуризму.
26. Історія розвитку екотуризму в Україні.
27. Основні екотуристичні об'єкти Львівщини.
28. Національні природні парки та режими їх охорони.
29. Біосферні заповідники України.
30. Регіональні ландшафтні парки України.

З метою найбільш ефективного самостійного вивчення дисципліни студент-заочник повинен дотримуватися певних настанов та методичних порад. Слід дотримуватись наступної схеми вивчення окремих тем:

1. ознайомлення із змістом навчальної програми і методичними порадами;
2. вивчення питань тем за списком рекомендованої літератури;
3. самоперевірка отриманих знань шляхом відповідей на питання для самостійного контролю, які подані до кожної теми;
4. додаткове вивчення за навчальною літературою матеріалу, що недостатньо засвоєний.

Для впорядкування знань і кращого їх закріплення студенти й виконують домашню контрольну роботу.

Контрольна робота повинна бути написана за допомогою комп'ютерного набору (шрифт Times New Roman 14, інтервал 1,5). У кінці роботи повинен бути список використаної літератури в алфавітному порядку, оформлений відповідно до стандарту.

Відповіді на питання контрольної роботи повинні бути зрозумілими та грамотними.

На титульній сторінці повинна зазначатися назва теми, прізвище, ім'я, по-батькові студента, домашня адреса.

В кінці роботи – особистий підпис студента, дата її виконання, список літератури.

За успішно захищену контрольну роботу студент отримує до 10 балів.

Методи навчання

- пояснювально-ілюстративний метод;
- метод проблемного викладання;
- пояснювальний метод викладання;
- словесні методи навчання: бесіда, пояснення, лекція;
- наочні методи навчання: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження (презентації).

Методи контролю

- методи усного контролю: індивідуальне опитування;
- перевірка самостійної роботи та індивідуальних завдань;
- методи письмового контролю;
- методи тестового контролю.

Розподіл балів, які отримують студенти

Успішність студента оцінюється шляхом проведення поточного та підсумкового контролю.

Максимальна кількість балів за результатами вивчення дисципліни протягом семестру становить 100. Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою визначається на основі середнього балу поточної успішності протягом семестру за такою формулою:

$$ПК = \frac{100 \times CA3}{5},$$

де ПК - значення підсумкової залікової оцінки за 100 - бальною шкалою; 100 - максимально можливе значення оцінки за 100 - бальною шкалою; 5 - максимальне значення оцінки за національною 4 - бальною шкалою; CA3 - середнє арифметичне значення оцінок за результатами поточного контролю.

Поточний контроль проводиться протягом семестру шляхом опитування (усного, тестового, експрес-контролю та ін.), перевірки виконання тем самостійної роботи тощо. Бал з поточного контролю може бути змінений за рахунок заохочувальних або штрафних балів: студентам, які не мають пропусків занять протягом семестру, додається 2 бали; за участь в університетських студентських олімпіадах, наукових конференціях – додається 2 бали, на міжвузівському рівні – додаються 5 балів тощо за рішенням кафедри.

Переведення підсумкових рейтингових оцінок з дисципліни, виражених у балах за 100-бальною шкалою, у оцінки за національною шкалою та шкалою

ECTS здійснюється відповідно до таблиці і заноситься в додаток до диплому фахівця.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Заочна форма навчання

У зв'язку з тим, що для студентів заочної форми навчання співвідношення обсягу годин, відведених на аудиторні заняття та самостійну роботу, має значні відмінності від денної форми, відповідно є відмінності у розподілі балів та критеріїв оцінювання. За результатами поточного оцінювання (ПК) можна отримати максимально 30 балів і за результатами виконання тематичної самостійної роботи міжсесійний період (ТСР) - 70 балів. Для перерахунку результатів поточного оцінювання за національною чотирибальною шкалою у 30 - бальну шкалу використовується формула:

$$ПК = \frac{30 \times \text{САЗ}}{5} .$$

де САЗ - середнє арифметичне значення результатів поточного контролю успішності студентів за національною чотирибальною шкалою.

Сума балів, отримана студентом за поточний контроль та за виконану тематичну самостійну роботу, є підсумковим показником його успішності з навчальної дисципліни.

За підсумками семестрового контролю в залікову відомість студентові ставиться відмітка «зараховано» за умови, що він виконав усі види навчальної роботи, визначені робочою навчальною програмою.

Залік з дисципліни **«Рекреаційне природокористування»** проводиться в усній формі. Жодними джерелами на заліку **окрім власного конспекту**, користуватися не дозволено. Відповідь має бути предметною, точною, обґрунтованою. Бажаючи отримати максимальну оцінку, студент має продемонструвати високий рівень фахових знань, орієнтуватися в основних термінах дисципліни, виявити розуміння суті самого поняття «рекреаційне природокористування». Викладач має право поставити студенту навідне чи уточнююче запитання, поцікавитися літературою, яку він використовував в процесі підготовки до заліку.